

CHRISTIAN NICOLAI KELLER (1802-1884)

En livshistorie med op- og nedture – og hvordan man
som slægtsforsker finder ud af historien lidt efter lidt...

Kvindefængslet på Christianshavns Torv (1895)

Intro - Stamtræ

Én bygning – flere navne

1662

Oprettes en opdragelsesanstalt kaldet "Børnehuset" på Christianshavn.

1789/1790

Anstalten skifter navn til "Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset", og der er kun mænd. Men i 1800-tallet bliver den også kaldt "Christianshavns Straffeanstalt".

1861-1865

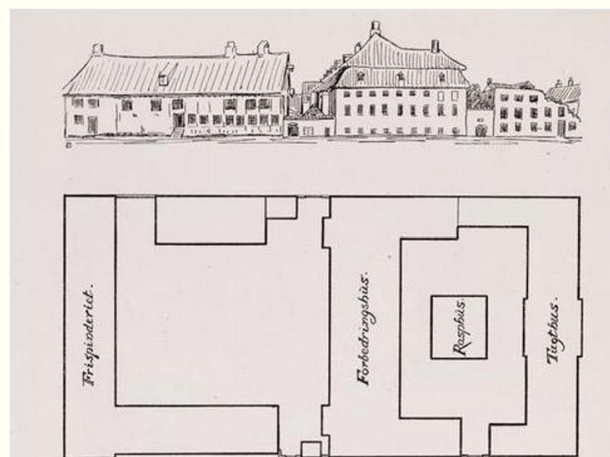
Bliver anstalten om- og tilbygget, og der bliver nu også en afdeling for kvinder.

1870

Nedlægges Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset, og anstalten bliver herefter udelukkende et kvindefængsel, kendt som "Kvindefængslet på Christianshavn".

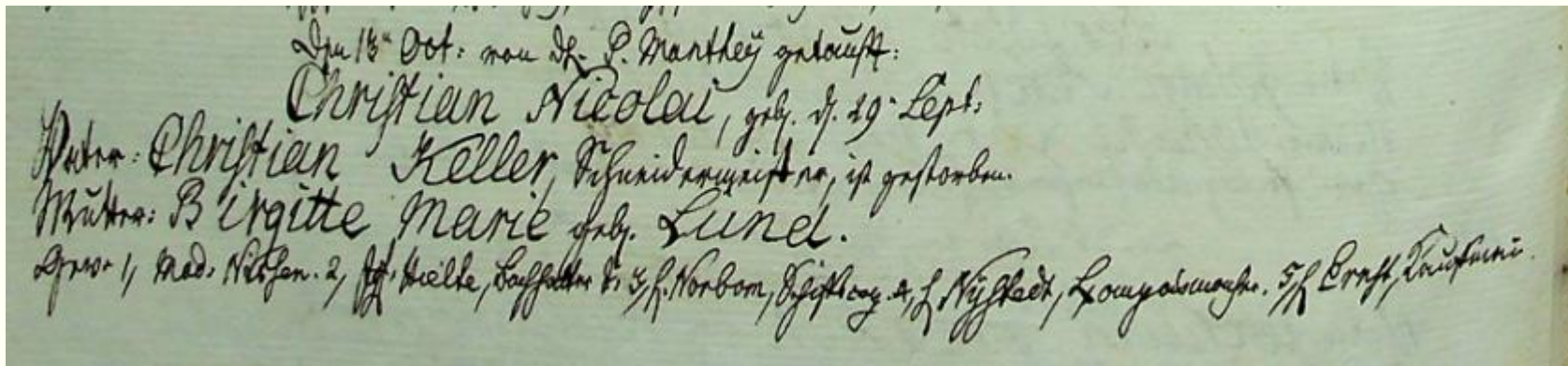
1928

Fængselsbygningen bliver nedrevet, og i 1931 opføres "Lagkagehuset" på grunden.

Hvem var Christian Nicolai Keller?

- Døbt: 13. oktober 1802 (Sankt Petri) – født 29. september 1802

- Forældre (g. 16.1.1799 Sankt Nicolai):
 - Fader: Christian (Johannsen) Keller
 - 14.3.1758 (Garnison) – 10.4.1802 (Sankt Petri) (Regnegade (nuv. Ny Østergade) matr. 186)
 - Skrædder(mester) hos Hr. Saxtorph (Borgerskab (jf. lavsprotokol): 22.2.1790)
 - Moder: Birgitte Marie (Sørensdatter) Lund (g. Keller/Lösekrug)
 - 7.10.1761 (Vor Frue) – 2.7.1830 (Vartov Hospital)
 - Indlagt på Vartov Hospital: 3.1.1823-2.7.1830 – (Efterfølgende auktion over hendes indbo ved død, 3.7.1830: 2 dyner, 3 puder, ??? og 1 bord)
- Søskende:
 - Nicolai Christian Keller (27.10.1799 (Sankt Petri) – 28.9.1800 (Sankt Petri))

Hvem var Christian Nicolai Keller?

- Faderen dør, før C.N Keller bliver født (faderens død: 10.4.1802 – sønnens fødsel: 29.9.1802)
- Derfor oprettes der en sag (værgemål) hos "Københavns Overformynderi" 7.10.1803:

- I 1817 er assessor J.C.H. Rummelhoff værge for C.N. Keller (sønnen opkaldt efter ham)
- Birte Marie Lunds anden ægteemand, Jacob Fridrich Philip Lösekrug, er nævnt (g. 4.11.1803)

Hvem var Christian Nicolai Keller?

- Jeg har ingen oplysninger om evt. uddannelse
- Ved den førstefødt søn, Christian Henrich Charles Keller (1828-1833), død, står han som værende fuldmægtig
- Før han bliver tilknyttet Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset, er han Distriktskommisær i Kystpolitiet Københavns Nordre Hoveddistrikt – 1. Distrikt
- 1.7.1835 bliver han konstitueret som fængselsinspektør på Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset
- 1.1.1840 – 31.3.1873: Fastansat som fængselsinspektør (også efter at Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset nedlægges i 1870, og anstalten derefter kun er kvindefængsel)
- Bopæl 1840-1873: Overgaden oven vandet (matr.nr. 183) (Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset)

Hvem var Christian Nicolai Keller?

- Han bliver gift med sin første hustru, Sophie Magdalene Henriette Pers, i Trinitatis kirke 27.10.1827
- De får følgende børn:
 - Christian Henrich Charles Keller (1828-1833)
 - Johan Christopher Henrich Rummelhoff Keller (1830-1884)
 - Wilhelm Theodor Emil Keller (1832-1885)
 - Birgitte Marie Keller (1833-1835)
 - Emil Charles Thorvald Keller (1835-1896)
 - Christian Heinrich Keller (1835-1902)
 - Frederik Waldemar Keller (1840-1890)
- I 1840 opretter han indbetaling til "Den almindelige Enkekasse" for sin hustru S.M.H. Pers. Han forsøger at få konen forsikret for 800 rdl., men får afslag – Indbetaler årligt 300 rdl.
- Hans første hustru dør i 15.9.1859 af hjertesygdom (jf. KB)

Hvem var Christian Nicolai Keller?

- Der er lavet et skifte 26.5.1862 (jf. vielse i KB 1862) – Men jeg ved ikke hos hvilken myndighed...
- Kort efter konens død (ca. 1860), får han en ”pige i huset”/hushjælp:
 - Hun hedder Marie Frederikke Hansen (1834-1874)
 - Efter faderens død i 1845, bliver hun plejedatter hos Graae-slægten:
 - Først hos sin fars ene halvbror, Gomme Frederik Graae (sognepræst Marie Magdalene sogn (Randers)). Siden hos sin fars anden halvbror, Christian Graae (sognepræst i Tranekær sogn (Svendborg))
 - *Christian Graaes datter, Cathrine Elisabeth Deborah Graae (1834-1906), bliver i 1856 gift med Christian Nicolai Kellers søn, Johan Christopher Henrich Rummelhoff Keller!*
- De bliver gift 3.6.1862 i Frederiksberg kirke – Hvorfor ved jeg ikke...
(Men jf. KB, så er det med tilladelse fra præsten i Vor Frelzers sogn: ”*Attest fra Sognepræst Fenger, at Intet haves mod at Vielsen finder sted her*”)
- Der kommer ingen børn af ægteskabet, og Marie Frederikke dør af kolera i 1874

Overfaldet på Fængselsinspektøren

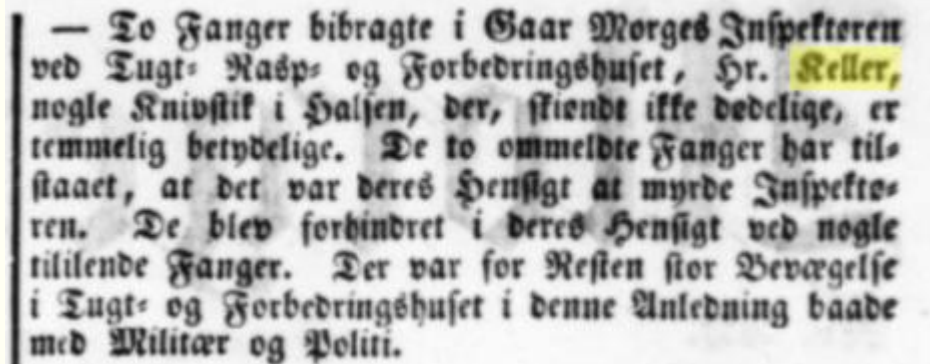
- 6.2.1845 bliver C.N. Keller overfaldet af to indsatte (*Christian Jensen Bruun og Christian Jørgensen*), der forsøger at slå ham ihjel, ved at stikke ham i halsen med en kniv:

Notits i avisen Morgenposten 7.2.1845:

To Fanger bibragte i Gaar Morges Inspektøren ved Tugt-Rasp- og Forbedringshuset, hr. Keller, nogle knivstik i halsen, der, skjøndt ikke dødelige, er temmelig betydelige.

De to ommeldte Fanger har tilstaaet, at det var deres Hensigt at myrde Inspektøren. De blev forhindret i deres Hensigt ved nogle tililende Fanger.

Der var for Resten stor Bevægelse i Tugt- og Forbedringshuset i denne Anledning baade med Militær og Politi.

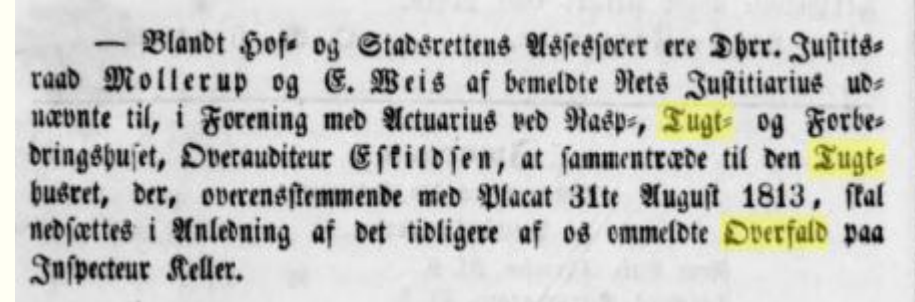
— To Fanger bibragte i Gaar Morges Inspektøren ved Tugt- Rasp- og Forbedringshuset, Hr. Keller, nogle Knivstik i Halsen, der, skjøndt ikke dødelige, er temmelig betydelige. De to ommeldte Fanger har tilstaaet, at det var deres Hensigt at myrde Inspektøren. De blev forhindret i deres Hensigt ved nogle tililende Fanger. Der var for Resten stor Bevægelse i Tugt- og Forbedringshuset i denne Anledning baade med Militær og Politi.

Overfaldet på Fængselsinspektøren

- 20.2.1845 bliver der nedsat en Tugthusret (domsret):

Notits i avisen Fædrelandet 20.2.1845:

Blandt Hof – og Stadsrettens assenssører er Dher. Justitsraad Møllerup og E. Weiss bemeldte Rets Justitarius udnævnte til i Forening med Actuarius ved Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset, Overauditeur Eschildsen, at sammentræde til den Tugthusret der, overensstemmende med Placat 31te August 1813, skal nedsættes i Anledning af det tidligere af os anmeldte Overfald paa Inspecteur Keller.

— Blandt Hof- og Stadsrettens Assessorer ere Dher. Justitsraad Møllerup og E. Weiss af bemeldte Rets Justitarius udnævnte til, i Forening med Actuarius ved Ræsp-, Tugt- og Forbedringshuset, Overauditeur Eschildsen, at sammentræde til den Tugthusret, der, overensstemmende med Placat 31te August 1813, skal nedsættes i Anledning af det tidligere af os anmeldte Overfald paa Inspecteur Keller.

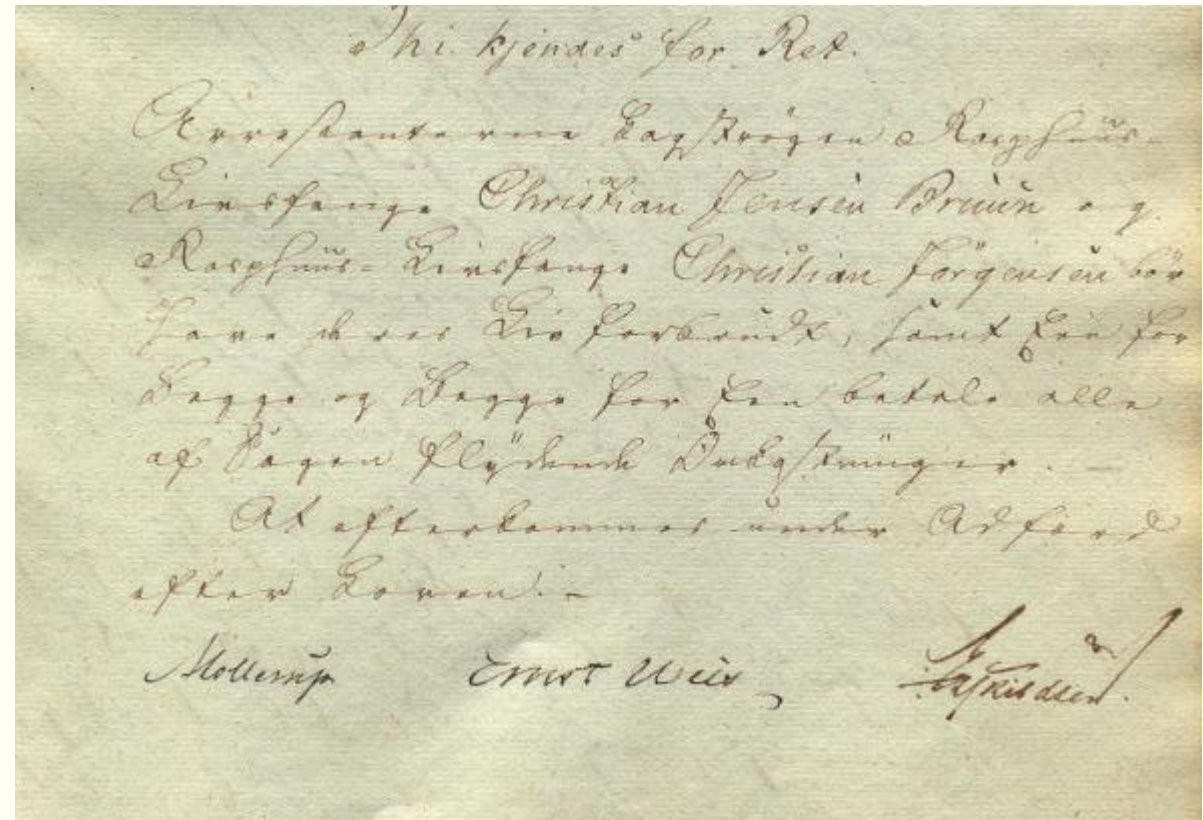
Overfaldet på Fængselsinspektøren

- 4.3.1845 afsiges der dom over de to overfaldsmænd:

Tugt-, Rasp- og Forbedringshusets
Domprotokol (sidste afsnit af sagen):

Thi kjendes for Ret...

*Arrestanterne Kagstrøgen Rasphuus
Livsfange Christian Jensen Bruun og
Rasphuus Livsfange Christian
Jørgensen bør have deres Liv forbrudt
samt Een for begge og begge for Een
betale alle Sagens flydende
Omkostninger.
At efterkomme under Adfærd efter
Loven.*

Thi kjendes for Ret.
Arrestanterne Kagstrøgen Rasphuus
Livsfange Christian Jensen Bruun og
Rasphuus Livsfange Christian Jørgensen bør
have deres Liv forbrudt, samt Een for
begge og begge for Een betale alle
af Sagen flydende Omkostninger.
At efterkomme under Adfærd
efter Loven.
Hollum Ernst Wier, [Signature]

Overfaldet på Fængselsinspektøren

- 23.4.1845 bliver de to fanger henrettet ved halshugning:

Notits i avisen Flyveposten 23.4.1845:

Imorges blev Dødsdommen over Tugthusfangerne Chr. Bruun og Chr. Jørgensen, som havde begaaet Mordattentatet paa Inspecteur Keller, exequeret i Forbedringshusets Gaard, i alle Fangernes Nærværelse under Militairopsyn.

Paa samme Tid blev ogsaa Brandrup, der som Bekjendt efter sin Undvigelse fra Tugthuset havde begaaet et Mordforsøg, henrettet paa Amager i Overværelse af en betydelig Mængde Mennesker.

Til at udføre disse Henrettelser vare tvende Skarprettere indkaldte fra Odense og Vordingborg. Den, som henrettede Brandrup, var mindre heldig i sin Embedsudførelse, thi han maatte hugge tvende Gange til, før Hovedet Skildtes fra Kroppen.

Henrettelse. Imorges blev Dødsdommen over Tugthusfangerne Chr. Bruun og Chr. Jørgensen, som havde begaaet Mordattentatet paa Inspecteur Keller, exequeret i Forbedringshusets Gaard, i alle Fangernes Nærværelse under Militairopsyn. Paa samme Tid blev ogsaa Brandrup, der som bekjendt efter sin Undvigelse fra Tugthuset havde begaaet et Mordforsøg, **henrettet** paa Amager i Overværelse af en betydelig Mængde Mennesker. Til at udføre disse Henrettelser vare tvende Skarprettere indkaldte fra Odense og Vordingborg. Den, som henrettede Brandrup, var mindre heldig i sin Embedsudførelse, thi han maatte hugge tvende Gange til, før Hovedet skildtes fra Kroppen.

Hvad skete der siden hen?

- I 1848 bliver C.N. Keller optaget i *Det Kongelige Kjøbenhavnske Skydeselskab og Danske Broderskab*.
 - 1782-1949: Holdt de til på Vesterbrogade 59 (siden KBM)
- Når man bliver optaget, får man sin egen skydeskive, og man bestemmer selv motivet i midten af skiven.
- Siden hen bliver han udnævnt til:
 - Kancelliråd (5.10.1850)
 - Justitsråd (15.4.1859)
 - Ridder af Dannebrog (22.12.1864)
 - Etatsråd (19.3.1873)

Hvad skete der siden hen?

- I 1868 bliver der ansat en ny fængselspræst ved Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset, Frederik Vilhelm Munck (1833-1913) – Han har gået i klasse med J.C.H.R. Keller (Borgerdydskolen).
- Han har ikke ret meget pænt at sige om C.N. Keller:
- *Jeg var ikke længe om at opdage, hvor forskellige vore Synspunkter var. Hvad Keller havde lidt, havde forbitret ham, saa han i Fanger kun saa „Slavefrø“, et af hans Yndlingsudtryk, og han nærede afgjort Mistro til, at der kunde være Tale om Forbedring i Straffetiden. Det var ikke saa underligt, naar det huskes, hvorledes Forbrydere betragtedes i hans Ungdom, og hvor barbarisk Straffefuldbyrdsen den Gang dreves, ikke blot i „Slaveriet“, men ogsaa i Straffeanstalterne. (s. 123)*
- *Alt dette nævner jeg som en Slags Undskyldning for Keller og hele den Behandling af Fangerne, som jeg forefandt ved min Ansættelse. De Styrende paa Christianshavn havde opgivet Haabet om, at der kunde opnaaes nogen Forbedring af Fangerne under Straffetiden, og var kørt fast i blot at holde alt gaaende i udvortes Orden. (s. 125)*

Fængselspræsten Vilhelm Muncks optegnelser (s. 118-126)

Hvad skete der siden hen?

- I 1873 bliver der nogle problemer mellem ham og den kvindelige inspektrice på Straffeanstalten, og C.N. Keller tager sin afsked med udgangen af marts 1873.
- Han flytter ind hos sin ældste søn, Johan Christian Henrich Rummelhoff Keller, på Baggesensgade på indre Nørrebro (tæt på Peblinge Sø):
- Bopæl 1875: Baggesensgade (matr.nr. 102)
- Bopæl 1880-31.3.1884: Baggesensgade 4 (matr.nr. 365)
- Bopæl 1.4.1884-10.9.1884: Nørrebrogade 122 (Nørrebros Runddel), kaldet "Villa Mottlau" (nuv. ejendom på Nørrebrogade 122 er opført i 1906)
- Han dør 10.9.1884
- Dødsårsagen er ifølge Begravelsesprotokollen *Marasmus senilis* (alderdomssvækkelse)

Alt vor kjære Fader, Statsraad **C. N. Keller**, fhv. Inspecteur ved Straffeanstalten paa Christianshavn, imorges er afganget ved Døden, bejendtgjøres herved af hans Sønner og Svigerdøtre.

Den 10de September 1884.

Begravelsen finder Sted fra St. Johannes' Kirke Mandagen den 15de September, Kl. 11^{1/2}.

Kilder

FYSISKE KILDER (BØGER, OPSLAGVÆRKER, ARKIVALIER)

Bog: Ældre Fængselsarkiver fra København og Møn / Landsarkivet Sjælland (Harald Jørgensen) (1965) – (Danskernes Historie Online)

Kilde: <https://slaegtsbibliotek.dk/905227.pdf>

Bog: Fængselspræsten Vilhelm Muncks optegnelser / J. Clausen & P.F. Rist (1922) – (Danskernes Historie Online)

Kilde: <https://slaegtsbibliotek.dk/928911.pdf>

Bog: Den Kellerske Slægtbog / Aage Heiken (1991) – (Danskernes Historie Online)

Kilde: <https://slaegtsbibliotek.dk/924492.pdf>

Bog: Oprøret i Tugt-, Rasp-, og Forbedringshuset paa Christianshavn, den 25. Juni 1817, tilligemed endeel Bemærkninger, der ere beregnede til at tjene Nationen og dens Ulykkelige til Bedste, nærmest med Hensyn til det morderiske Overfald paa Inspecteur Keller / C.F. Møller (1844) – (Det Kongelige Bibliotek)

Kilde: <https://www.kb.dk/e-mat/dod/130020879913.pdf>

Bog: Det Kjøbenhavnske Skydeselskab og Danske Broderskab, bd. 1-2 / Aage Langeland-Mathiesen (1934) – (folkebibliotek/online)

Kilde: <https://user-9y8ca5x.cld.bz/DetKongeligeKjobenhavnskeSkydeselskab/1> (bemærk: link er til scanning af bind 2 i ”kedelig” sort-hvid)

Bog (bøger): Kraks Vejviser 1870-1875 (Københavns Biblioteker)

Kilde: <https://bibliotek.kk.dk/din/bag-om-kobenhavn/kraks-vejviser>

Bog: Straffet på livet – henrettelser i Danmark 1537-1892 / Niels H. Kragh Nielsen (2018) – (folkebibliotek)

Rigsarkivet – arkivalie (online): Københavns Overformynderi: Hovedbog over værgemål 1802-1804 – side 80/259 + 194/259

Rigsarkivet – arkivalie (online): Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset på Christianshavn: Domprotokol 1833-1856 – side 50-52/59

Rigsarkivet – arkivalie (fysisk): Den almindelige Enkekasse: Indskudssager (1775-1846) løbenr. 18711-18770 – sagsnr. 18737

Kilder

ONLINE KILDER (HJEMMESIDER)

Rigsarkivet (søg i arkivalier): https://daisy.rigsarkivet.dk/daisy_forside

Københavns Stadsarkiv: <https://kbharkiv.dk/>

Billeder fra København og Frederiksberg: <https://kbhbilleder.dk/>

Oplysninger om enkekassen: <http://www.fogsgaard.org/index.php/2013-11-01-14-49-57/sogindskyder>
- Sagsnummeret refererer til en indskudssag hos Den Almindelige Enkekasse. Sagen bestilles via Rigsarkivet (Daisy):
https://daisy.rigsarkivet.dk/arkivserie_detaljer?a=&b=&c=Enke&d=1&e=2025&f=&g=&h=&ngid=141560&ngnid=141563&heid=141863&hendid=141866&epid=&faid=&meid=&m2rid=&side=&sort=&dir=&gsc=&int=&ep=&es=&ed=

Københavns Jævnførelsesregister: <https://slaegtsbibliotek.dk/samlinger/koebenhavn-jaevnfoerelsesregistre>

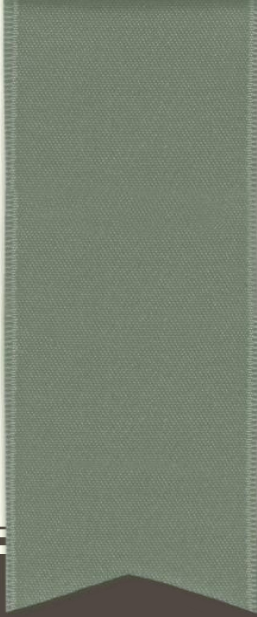
Oplysninger om Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset: https://lex.dk/Tugt-,_Rasp-_og_Forbedringshuset

MedieStream (avisdatabase): <https://www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/>

Det Kongelige Biblioteks Portrætsamling: <http://www5.kb.dk/images/billed/2010/okt/billeder/subject5783/da/?>

Gjeddes eleverede kort og kvarterkort over København (1761): <https://kbharkiv.dk/udforsk/historier-om-koebenhavn/koebenhavn-1761-set-fra-geddes-kort/>

Wibergs præstehistorie (1870-1878): <https://wiberg-net.dk/index.htm>

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN ☺